

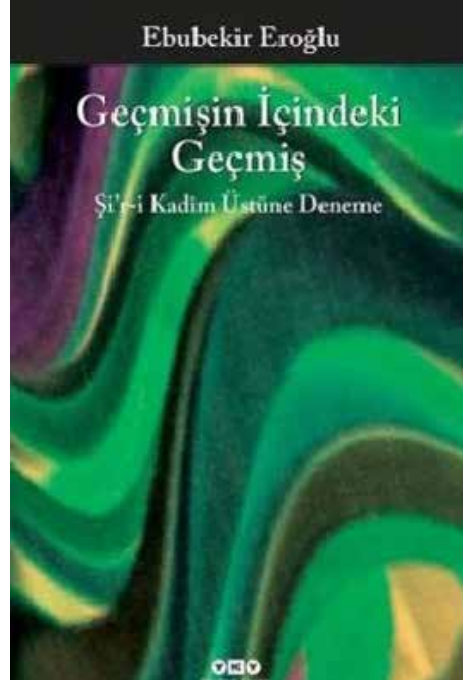
Şi'r-i Kadim Üstüne Deneme

Sezai Karakoç'un Şiiri (1981) ve *Modern Türk Şiirinin Doğası* (1993) çalışmaları ile şiirin kaynaklarını, oluşma sürecini irdeleyen Ebubekir Eroğlu *Geçmişin İçindeki Geçmiş* çalışmasında bu defa Anadolu'da dilin ve şiirin serüvenini anlamaya çağırıyoruz bizi. Şiirin oluşturduğu dili, dilin oluşturduğu şiiri tarihsel bir düzlemde ele alan ve didaktik/akademik yöntemlerin dışında şiiri ve dili bir "mesele" olarak kabul eden bu çalışmada "gönülден gönüle akışa sahip olmakla, dolaysız bir iletişimin dili olan şiiri" yeniden bilincimize çıkartmayı hedeflediğini görüyoruz.

1200'lü yılların sonundan itibaren Anadolu'da yeni bir yapılanmaya giden "Türk dilinin dervişlerin dilinden dökülen manzum parçaların bu yapılanmada belirleyici katkıları olduğunu (...), irfan ve fikir dünyasındaki kavramların işlenmesiyle zenginleştiğini, bütün bu süreçlerin yaşandığı Anadolu'da ortak terennümlerin şafağının şiirle attığı" dilin Anadolu'daki serüveninin başlangıcını oluşturuyor.

13. yüzyılın ikinci yarısındaki Moğol akınlarının Anadolu'nun siyasi yapısını yok edici tesirlerine rağmen Selçuklu Beylerinin daveti ile Anadolu'ya Maverâünnehir'den Horasan yolu ile gelen erenler, bilim adamları ve şairler çağın sanatına ve düşüncesine yön veren eserleri önce tercüme daha sonra o tercüme yeniden telif ederek Osmanlı İstanbul'una değin ulaşacak çizginin de başlangıç noktasını oluşturur.

Eroğlu, Anadolu'da Türk dilinin ve şiirinin iki büyük direğinin, Yunus Emre ve Süleyman Çelebi'nin, Selçuklu Anadolu'sundaki bu tercüme ve teliflerin dışında Fars dili etkisinden sıyrılarak Türkçe şiir söylemede ulaşılan ilk büyük aşamanın temsilcileri olduğunun altını özenle çizer.

Lirik şiirin zirvesi olan "Veli hâli ile şair hâlini birleştiren" Yunus Emre ile "maşeri lirizmin yaşatıcı, sürdürücüsü ve gözeteni olan" Vesiletün'n Necat / Mevlid ile Süleyman Çelebi'nin Anadolu şiir atlasındaki izini sürerken edebiyatımızdaki hilye-i saadetlerin, miraciyelerin, Kerbela mersiyelerinin esintilerini hissederiz.

16. yüzyılda şiirin ve hayatın merkezinin İstanbul'a yöneldiği, geçen yüzyıllarda mesnevilerle taşınan kültürün artık toplumun ortak malı olduğu, yeni şehir hayatının önceliklerinin mesnevilerde anlatılan hikâyelerin ortak ağız alışkanlığına dönüşmesiyle mesnevi çağından çıkılıp, daha incelikli bir dil işçiliği ve titizliği gerektiren gazel ve kasidenin önem kazanması kitapta vurgulanan önemli bir tespittir.

Türk şiirinin bu yeni yönelişi "şiire yeni konular ve buna bağlı olarak yeni ve ortak kelimeler, (...) mecaz, teşbih, cinas, tevriye, tezat vb. sanatlara hüner, zekâ oyununa

başvurulması şehir hayatının zenginliğini, giriftliğini yansıtmaya görevini de üstlendiğini göstermektedir.

Eski şiirimizden modern şiire geçiş sürecinin sonuçlarını, kısırlıklarını ya da imkânlarını ve yapabileceği yeni açılımların ipuçlarını da veren bu çalışma, Türkçenin ve onun dokuduğu şiirin, duygu, düşünce ve kavrama boyutuna ulaşmasında önemli bir katkı olacaktır.

Ayrıca eski edebiyatımızın verimlerini ve oluştuğu ortamı incelerken “millî edebiyatımız” ya da “öz kültürümüz” gibi nitelermelerden çok, onu dünya edebiyatları ölçeğinde temellendiren, dönemin İngiliz, İtalyan, Alman edebiyatlarıyla karşılaştıran ve onlar arasında yer bulabilecek bir öz güveni hatırlatması açısından da önemsememiz gereken bir çalışma ile karşılaşyoruz.

Celil GÜNGÖR

Beni Sorarsan

Gülten AKIN'ı sormak

*“Şiir bizim eski suç ortağımız
Biz ne suç işledikse onunla işledik”*

Bazı şairler vardır, her yeni yapıtla-
rıyla sadece verili yargıları değil kendileriyle ilgili yapılmış saptamaları da işlevsiz kılarlar. Bu, onların poetik istikrar-sızlıklarından değil şiirlerini yenileyebilme güçleriyle ilişkilidir. Gülten Akın, “Türkçenin yaşayan en büyük şairi” olarak seksen yaşında yayımladığı son şiir kitabı “Beni Sorarsan” ile şiirini yenileyebilme gücünü sürdürüyor. Yazınsal türlerin tarihsel yolculuklarına bakıldığında ortaya çıkan ilk türün şiir olduğuna ilişkin kanıların çoğunlukta olduğu görülecektir. Sözü şiir olarak damıtanlar da genellikle yaşı ilerlemiş kişilerdir. Sagular, koşuklar, savlar sözün şiir mezura-

sıyla ölçülmüş ilk biçimleri değil midir? Ve bunlar, daha çok yaşı ilerlemiş kişilerce söylenmemiş midir? Duru bir pınar gibi Türkçenin zirvelerinden akıp gelen bu ilk şiir biçimleri, Türkçeye çalınmış ilk mayalardır aynı zamanda. Akın'ın gidenlerin ardından yazdığı içli ağıtlar, insana, doğaya sözle yaptığı tanıklık, bilgeliğin sözle kurduğu o kadim ilişkiyi de anımsatıyor.

Akın daha ilk şiir kitabı “Rüzgâr Saati”nden itibaren kendi şiirinin çerçevesini çizerken “Kestim Kara Saçlarımı” ile 1964 TDK Şiir Ödülü alan yapıtı “Sığda”, “Kırmızı Karanfil”, “Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı”yla şiirinin hangi duyarlıklar etrafında biçimlendiğini de göstermiştir. Gülten Akın şiiri, zulme direniş, insan sevgisi, iktidarlara karşı çıkma, adanmak gibi duygular üzerinden yükselir. Ama bu duyguların şiiri ideolojikleştirme, propaganda metnine dönüştürme riskine karşın Akın, bu duygulardan hiçbir zaman ödün vermeden gerçek şiire varmayı da başarmıştır. Politik bagajı onun şiirini hiçbir zaman gölgelememiştir.

Akın, kendisiyle 18 Mart 2013'te yaptığım söyleşide neler yaptığını nasıl bir ruh hâli içinde olduğunu şu sözlerle anlatmıştı: “Gülten Akın kırk yıla yakındır daha çok Burhaniye'de oturmakta iken birkaç yıldır kışları da burada geçiriyor. Bir yanımız İda dağları, öte yanımız madralar, hınzır bir göl. Eski bir meradan bozulup evlere ve bahçelere dönüştürülmüş ve denize uzanmış bir alanda oturuyoruz. Çamlar, meyve ağaçları kışın da yeşil kalan çimler, otlar, çiçekler arasında. Haftanın iki günü hastane, (onu şimdilik geçelim). Evler arasında küçük bir ev, veranda kocaman, önünde güller ve güller. Yazlık için yapılmış kooperatif evleri. Yazın gelenler çekilince bombuş. Soba, odun, kömür filan. İsteyerek katlandığım tek iktidar, sobanın iktidarı. Telefon dışında iletişimin olmadığı, seçilmiş